

ZORAN ARACKI
Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet
Niš

UDK 327.5: 316.32(049.3),
316.774(049.3)

**SRPSKI KLJUČ ZA DEKODIRANJE
GLOBALIZOVANE POLITIKE,
MEDIJA I BEZBEDNOSTI**

Dr Srđan Milašinović, dr Zoran Jevtović, dr Ljubiša Despotović: "*Politika, mediji, bezbednost*", Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 2012.

Savremeno društvo, već godinama unazad, nalazi se na trnovitom putu preispitivanja sopstvenih vrednosti. Uz pomoć priče o "šećernoj vodici" koju donosi globalizam, kreatori novog svetskog poretka grade društvo u kome je sve unapred programirano i u kome dominira samo jedna sila, koja u ovom trenutku raspolaže gotovo svim vidovima moći, od tehnološke i naučne, do ubojite, vojne. Na početku 21. veka Srbija, ostavljena od svoje intelektualne elite, sa uništenom ekonomijom i bez zrelog političkog vođstva pokušava da pronađe svoj put ka uspešnijoj budućnosti. Međutim, prepreka i nerazumevanja opasnosti pred kojima se nalazimo je mnogo, pa se često čini da smo na stranputici koja vodi ka totalnom haosu.

Upravo zbog toga trojica autora prof. dr Srđan Milašinović, prof.dr Zoran Jevtović i prof.dr Ljubiša Despotović u svojoj monografiji "*Politika, mediji, bezbednost*", koju je ove godine izdala beogradska Kriminalističko - policijska akademija nude ključ za dekodiranje složene i uglavnom mistifikovane stvarnosti. Zadirući u više naučnih disciplina - politikologiju, sociologiju, komunikologiju, filozofiju medija, nauku o bezbednosti i druge, oni na relevantan način uz korišćenje bogatog naučnog instrumentarija, kao i uz interdisciplinarni pristup i međusobna prožimanja sagledavaju svet u kome živimo i anticipiraju procese njegovog budućeg razvoja.

Sadržaj naučne monografije "*Politika, mediji, bezbednost*", prezentiran je u tri poglavlja – Globalizacija, konflikti i bezbednost; Geopolitika, me-

diji i bezbednost na Balkanu i Mediji, terorizam i javnost. Svako od ovih poglavlja sadrži po šest pod poglavlja. Tekst je obogaćen sa 578 fusnota, a iza svakog od podpoglavlja nalazi se spisak relevantne literature, domaćih i stranih autora, koju su autori koristili u tumačenju aktuelne tematike kojom su se bavili.

Već na prvi pogled vidljivo je da je monografijom obuhvaćen čitav spektar različitih, kod nas nedovoljno istraženih teorijskih polja kao što su procesi globalizacije, posebno u oblasti nauke o bezbednosti, zatim postmoderni totalitarizam, konfliktologija, promene u medijskom sistemu, medijska prezentacija terorizma, geopolitika identiteta, politički mitovi, medijske manipulacije i dr.

Monografija je napisana razumljivim i inspirativnim stilom, materija je jasno izložena i potkrepljena respektabilnim brojem primera iz prakse. Sadržaj tematike je logično konstruisan, a delovi svakog poglavlja predstavljaju zaokruženu i logičku celinu. Ovu knjigu karakteriše neutralan stil izlaganja, odnosno ne diskvalifikuje i ne omalovažava bilo koje društvene grupe, nacije, međunarodne subjekte i slično. Celokupan sadržaj monografije karakteriše princip postupnosti odnosno razrade problema koji se razmatra. U tom smislu najpre se predočava značenje osnovnih pojmova u vezi sa politikom, medijima i bezbednošću, a potom se razmatraju sve bitne činjenice vezane za ove pojmove koji u današnjem dobu prožimaju život svih ljudi na čitavoj planeti.

U celini uzevši monografija ispunjava teorijske i stručne zahteve, na celovit način obrađuje svaki bitan aspekt materija na koju se odnosi, valjano registruje probleme, definiše pojmove, objašnjava njihovu suštinu i ukazuje na moguće praktične korake koji slede u bliskoj budućnosti. Nesumnjivo je da će ovaj tekst inspirativno delovati kako na obične čitaoce, tako i na istraživače da nastave traganje za novim izvorima saznanja iz ovih oblasti.

Autori u prvom poglavlju pod naslovom Globalizacija, konflikti, bezbednost razmatraju nekoliko problema na kvalitetan i sveobuhvatan način.

Najpre se govori o globalizaciji bezbednosti, odnosno o (ne)mogućnosti izbora. Ukazuje se na činjenicu da je na delu neoliberalna forma globalizacije koja danas znači neminovnost osvajanja prostora posredstvom namećanja kriterijuma, uslova i pravila po standardima jedine preostale super-sile (SAD), ponekad ekonomskom prinudom i snagom mega kapitala koji ne poznaje granice, a nekad i vojnom prinudom. Tvrdi se da je u takvoj formi globalizacije budućnost sveta potpuno neizvesna.

Potom se govori o totalitarizmu kao savremenom društvenom fenomenu, uz ukazivanje na istorijske i društveno političke korene savremenog totalitarizma. Nove forme totalitarizma rezultat su promena u svesti onih koji danas raspolazu moćnom tehničko tehnološkom, ali i vojnom silom. Zatim se

govori o prevenciji i razrešavanju društvenih konflikata sa posebnim osvrtom na iskustva konflikata na području Zapadnog Balkana. Autori ukazuju na značaj prevencije za razrešavanje i okončanje međudržavnih i untardržavnih konflikata u svakom društvu, što vezuju u prvom redu za razvoj demokratskih principa i građanskih vrednosti. U toj reafirmaciji ili razvoju veliku ulogu ima međunarodna zajednica i njeno posredovanje, pod uslovom da ono nije protkano silom i prinudom ili stigmatizacijom jedne strane kao osnovnog krivca za nastanak konflikta, jer takva intervencija može biti, kako kooperativna i stimulativna, tako i antagonizujuća, izolujuća i stigmatizujuća. Kad govore o teorijskim modelima i mogućnostima razrešavanja društvenih konflikata autori s pravom naglašavaju da se daleko više mora insistirati na političkim i institucionalnim konsultacijama, koje su do sada uglavnom izostajale.

U ovom poglavlju autori obrađuju i temu ratova, konflikata i javnosti naglašavajući od kakvog je značaja angažman medijskih radnika posebno novinara, kako za rasplamsavanje sukoba, tako i za njihovo smirivanje.

U drugom poglavlju koje se odnosi na geopolitiku, medije i bezbednost na Balkanu, govori se o krizi masmedija i društvenim promenama koje su se dogodile na ovim prostorima u poslednje dve decenije.

Zatim se autori osvrću na renesansu autoritarnosti u 21. veku na prostoru Balkana. U fokusu pažnje autora su i obeležja geopolitičkog položaja Srbije i srpskih zemalja u kontekstu aktuelnih procesa balkanizacije. U ovom delu se primerima dokazuje da u najstrim medijima jugoistočne Evrope države još uvek imaju ulogu prikrivenog menadžera, kao i da je jasno da se u pozadini na taj način kamufliraju partijski interesi. I pored snažne podrške međunarodne zajednice, nezavisni mediji kao deo civilnog društva u borbi protiv autoritarne vlasti na Balkanu nemaju veliki uticaj, pre svega zbog toga što su finansijske teškoće sa kojima se suočavaju prevelike. Autori tvrde da sve to pogoduje izostanku demokratske kontrole vlasti i pogoduje renesansi autoritarnosti koja je sve prisutnija.

Takođe, ovde se potencira i opasnost od moguće pojave novog totalitarizma i podseća na sve nedaće koje je on doneo. Zbog toga se ukazuje na činjenicu da niko ne sme da sedi skrštenih ruku i posmatra kako se te tendencije obnavljaju.

Govoreći o obeležjima geopolitičkog položaja Srbije i srpskih zemalja u kontekstu aktuelnih procesa balkanizacije autori upozoravaju da na Balkanu još nije nastupio period trajnijeg geopolitičkog mira i smirivanja i da se kroz formu spoljnopolitičke saradnje i regionalizacije, pod kapom Zapadnog i Islamskog faktora nastavlja započeti proces nacionalnog, verskog i teritorijalnog atomizovanja i dezintegracije srpskog nacionalnog korpusa i njegovih

teritorija. Ovo upozorenje potrebno je najozbiljnije shvatiti, jer je potkrepljeno mnoštvom argumentovanih, neoborivih dokaza.

U istom poglavlju autori govore i o negativnim stereotipima i medijskim manipulacijama, političkim mitovima nacionalizma i antinacionalizmu, izazovima i savremenim pretnjama bezbednosti, kao i o odnosu Srba prema liberalizmu i mistifikaciji društvenih reformi.

U trećem poglavlju naslovljenom Mediji, terorizam i javnost govori se o medijskom mišljenju, publicitetu i demokratiji, terorizmu i medijima, terorističkim doktrinama i medijskoj globalizaciji.

Pozivajući se na primere iz prakse – sa Kosova i Metohije, iz Iraka i drugih kriznih žarišta autori dokazuju da medijsko mišljenje nije pitanje logičnosti, već vlasti i moći unutar određenog ideološkog sistema, kao i da ono predstavlja temelj za stvaranje pogodne atmosfere u nametanju određenih ideja ili stavova. Autori ispravno tvrde da je medijsko mišljenje posledica veštačke komunikativnosti, koja se tehnološkim alatcima može varirati i usaglašavati u skladu sa političkim i kulturnim obrascima.

Kad govore o odnosu terorizma i medija autori monografije ukazuju da je poslednjih decenija došlo do značajne metamorfoze - i terorizma i medija. Moderni terorizam je skrojen tako da bude prilagođen medijima i savremenim sredstvima komunikacije. Ta čudna simbioza, zla kakvo je terorizam, i medija, predmet je kojim se, po autorima, moraju ozbiljno baviti svi oni koji se bave pitanjima bezbednosti širom sveta. Ispravno se naglašava da se od bezbedonosnih službi traži dalje medijsko opismenjavanje, posebno u sferi novih tehnologija, jer se preventivna borba protiv terorizma sve više odvija u nadzoru i analizi komunikacionih strujanja. Posle zemlje, mora, vazduha i svemira, informacija konačno postaje peta dimenzija asimetričnog rata, bitna za utvrđivanje i postavljanje antiterorističkog delovanja.

U nastavku ovog poglavlja govori se o filozofiji straha i medijskoj panici, o redizajniranju medijskih slika u sistemu međunarodne bezbednosti, kao i o medijskoj konstrukciji savremenih verskih konflikata. Autori konkretnim primerima dokazuju da strah u informacijama ima funkciju robe koja prodaje medije i da sve dok je to tako ne treba gajiti iluziju da će ga nestati iz dominantnih medijskih sadržaja. Ujedno oni naglašavaju da se ključ slobode krije u širenju medijske pismenosti, aktuelnog obrazovanja i nove filozofije medija, u čijem će se centru nalaziti svakodnevni čovek sa svojim pravom da kritikuje društvene propuste i ukazuje na puteve za njihovo otklanjanje.

Monografija "Politika, mediji, bezbednost" rezultat je kvalitetnog rada trojice uglednih autora. Na prilično originalan i nadasve pristupačan i razumljiv način bliže opisuje, objašnjava i izlaže ključne činjenice o relevantnim političkim, medijskim i bezbednosnim fenomenima. Celokupan rukopis je

obrađen i objašnjen kvalitetnim primerima iz prakse, što čitaocima omogućava da već tokom prvog čitanja izvlače sopstvene zaključke ili formulišu pitanja koja ih mogu podstaći na samostalan istraživački rad. Izvesno je da će ova monografija biti od velike koristi i studentskoj populaciji kako bi se detaljnije upoznala sa opserviranom teorijskom mrežom društvenih pojmova i problema koji su u njoj obrađeni.